

ΜΑΡΙΤΑΝΑ

ΤΡΙΠΡΑΚΤΗ ΚΩΜΩΔΙΑ (COMEDIE)

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

ΤΗ θεατρική επιτυχία τῆς «Μαριτάνας» τὴν εἶδαν καὶ τὴν ὁμολόγησαν οἱ πῶς εὐσυνείδητοι τοῦλάχιστο κριτικοὶ τῆς. Τὴν ἀπόδωσαν ὁμῶς, καὶ αὐτὴ τὴν φορὰ ὀλάκερη, στὴν Κυβέλη, στοὺς ἠθοποιούς, στὰ σκηνικά καὶ στὴν ἀμάθεια τοῦ Κοινοῦ. Γιὰ τὸ φτωχὸ συγγραφέα δὲν ἔμεινε τίποτα, τίποτα, ἀφεῖ τοῦ ἀρνήθηκαν καὶ αὐτὴ ἀκόμα τὴ στοιχειώδη τέχνη νὰ μπαινοβγάξῃ φυσικὰ τὰ πρόσωπά του! Γενικὰ τὸ ἔργο κρίθηκε «κατώτερο τοῦ συγγραφέα», ἑλαφρὸ καὶ ἀσήμαντο ὅσο δὲν τοῦ ἐπιτρεπόταν. Ἄν τὸ περισπῶν τοῦ «Ἀνθρώπινο» ἦταν τὸ ἀνώτερό του ἔργο, ἢ φετεινὴ του «Μαριτάνα» ἦταν τὸ χειρότερο. Ἐνας τὸν συμβούλεψε φιλικὰ νὰ μὴν ξαναγράψῃ γιὰ τὸ θέατρο. Ἄλλος τὸν ἐμάλωσε πῶς δὲν ἐντράπηκε νὰ βγῆ στὴ σκηνὴ ὅταν τὸν ἐκάλεσε τὸ Κοινὸ γιὰ νὰ τὸν χειροκροτήσῃ, (οὐ νὰ εἶπε αὐτὸς τοῦ Κοινοῦ νὰ τὸν καλέσῃ καὶ μάλιστα μὲ τόση ἐπιμονή!) Καὶ κάποιος τὸν ἐκεραύνει πῶς ἐτόλμησε ὁ ἄθλιος νὰ παρουσιάσῃ τέτοιο ἔργο, νὰ πραγματευθῆ τέτοιο θέμα, τὴν ἐπαύριο τοῦ πολέμου καὶ τῶν συμφορῶν, περιφρονῶντας ὅλα τὰ «μεγάλὰ προβλήματα» ποὺ ὀρθώνει μπροστὰ μας ἢ πῶς τραγικὴ τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς περιπέτεια.

Ἔτσι ὁ φτωχὸς συγγραφέας τῆς «Μαριτάνας» βρέθηκε ἀνάμεσα σὲ δύο, τίς πῶς ἀντίθετες ἐκδηλώσεις: Ἄπὸ δῶ εἶχ' ἓνα Κοινὸ, τὸ πῶς ἐκλεκτὸ Κοινὸ τῆς Ἀθῆνας, ποὺ γέμιζε κάθε βράδυ τὸ Θέατρο Κυβέλης καὶ παρακολουθοῦσε τὸ ἔργο μὲ τὴν πῶς ζωνερὴ προσοχὴ καὶ εὐχαρίστηση, καὶ χειροκροτοῦσε κάθε του πράξη καὶ, —σπάνιό πράγμα!— δὲ σηκωνόταν νὰ φύγῃ παρ' ἀφοῦ ἄκουγε καὶ τὴν τελευταία λέξη καὶ ξανάβγαζε ἄλλη μιὰ φορὰ τοὺς ἠθοποιούς. Καὶ ἀπὸ κει εἶχε μιὰ Κριτικὴ, πολυκέφαλη καὶ λυσσασμένη Ὑδρα, ποὺ σύμφωνη, ὁμόθυμη, χωρὶς μιὰ κἄν παραφωνία, —καὶ αὐτὸ πολὺ σπάνιο πράγμα!— τὸν ἔβριζε ἀδιάκοπα, μ' ὅλους τοὺς τρόπους καὶ 'ς ὅλους τοὺς τόνους, ὅπως πτὲ δὲν ἐβρίστηκε χριστιανὸς γιὰ ὅποιαδήποτε μαξιλαρωμένη του ἀρλούμπα, Αὐτὸ δὲν ἦταν πῶς Κριτικὴ, ἦταν Κατακραυγὴ. Καὶ ἐρχόνταν στιγμὲς, ποὺ ὁ φτωχὸς συγγραφέας

μονάχος του ἔλεγε : «Μὴν εἶμαι ὁ Ἀποσυνάγωγος κι ὁ Ἀποδιοπομπαῖος, μόνο και μόνο γιατί ἐτόλμησα, ὄχι νὰ περιφρονήσω τὰ μεγάλα τους τάχα προβλήματα, ἀλλὰ νὰ προσκαλέσω βάρβαρους και φαντασμένους ἀνθρώπους μὲ μιὰ μικρὴ ἀλλὰ γνήσια Ὀμορφιά ; Γιατί τὸ κάτω κάτω, τί ἄλλο κάνω τόσα χρόνια πού αὐτοὶ δὲν ἔπαψαν νὰ λυσοῦν και νὰ ξεφωνίζουν ; Ἄν ἡ Κατακραυγὴ τοῦς κορυφώθηκε μὲ τὴ Μ α ρ ι τ ἄ ν α, τόσο τὸ καλύτερο γι αὐτὴ ! Θὰ πῆ πὼς ἡ ὀμορφιά της ἦταν πῶς προκλητικὴ γιὰ τοῦς βάρβαρους, ἀφοῦ μάλιστα εἶχε και τὴν ἑκακτὴ καλοτυχία νὰ τὴν ἐνσαρκώσῃ και νὰ τὴν ἐμψυχώσῃ μιὰ Κυβέλη ἔς ὀλη της τὴν ἀκμὴ . . . Νὰ πᾶψω, λέει, νὰ γράφω γιὰ τὸ Θέατρο. Ὡ, τὸ ξέρω καλά πὼς μόνο ἔτσι θὰ ξελυσοῦσαν. Μὰ δὲν θὰ τοῦς κάμω τὴ χάρη ! Θὰ ἐξακολούθῃσω τὴν ἐργασία μου, ἐργασία μικροῦ μὰ γνήσιου τεχνίτη, πού στάθηκε πάντα νὰ παρουσιάσῃ μικρὸς μὰ γνήσιες Ὀμορφιές. Ἐπειδὴ ἔγειναν πόλεμοι δυστυχισμένοι, ἔπαψε τάχα ν'ἀνθοσκεπαίζεται ἡ ταπεινὴ μενεξεδιὰ στὴ ρίζα τοῦ γιγάντιου πλάτανου και νὰ μοσχοβολῆσῃ λίγον ἀέρα κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ του Ἐπαψε ἡ ἀράχνη νὰ φαίνη ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί τὸ λεπτότατο πανί της, πού λάμπει στὸν ἥλιο μ' ὀλα τὰ χρώματα τοῦ οὐράνιου τόξου ; Ἡ μὴν ἔπαψε ὁ χρυσογλύπτης νὰ φιλοτεχνῆ ὑπομονητικὰ στὴ γωνιά του μικρούτσικ' ἀγαματάκια Ἐρώτων και Χαρίτων, ἡ ὀ μικρὸς ζωγράφος νὰ στολιζέι τίς βεντάγιες του μὲ λουλούδια και μὲ πουλιά ; — Νὰ τὰ βράσω ἐγὼ τὰ μεγάλα σας προβλήματα ! Μοῦ φτάνει τὸ πρόβλημα πού παρουσιάστηκε μιὰ μέρα στὴ Μαριτάνα και πού τὸ ἔλυσε ὀπως μπορούσε νὰ τὸ λύσῃ μόνο μιὰ ὀραία κι ὑψωμένη γυναίκα ψυχὴ σὰν τὴ δικὴ της. Τὸ βρίσκετε ἀσήμαντο, ἀνάξιο ; Κι ἐγὼ σὰς λέω πὼς δὲν τὸ καταλάβατε ! »

Σὲ μιὰ τέτοια στιγμή πού συλλογιζόταν ἔτσι ὀ συγγραφέως τῆς «Μαριτάνας»,—μπορεῖ νᾶχε κι ἄδικο,—ἔκρινε καλό, γιὰ ὀσους δὲν εἶδαν τὸ ἔργο του στὸ Θέατρο παρὰ διάβασαν μόνο τίς φοβερὸς ἐκείνες κριτικὸς, νὰ δώσῃ στὸν ἀγαπητό του «Νουμᾶ» ἐν' ἀπόσπασμα. Εἶναι μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὴν Γ' Πράξη, ἕνα μέρος πού δίνει καλά μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ σύνολο και τὴ σημασία του. Ἄν ὄχι τίποτ' ἄλλο, ὀ ἀναγνώστης θὰ ἰδῆ πὼς κι ἡ «Μαριτάνα» εἶν' ἕνα ἔργο καθόλου κατώτερο ἀπὸ τᾶλλα του,—στὸ εἶδος του μάλιστα ἴσως κι ἀνώτερο,—και πὼς ἡ ἡρωίδα αὐτὴ εἶναι μιὰ γυναίκα μὲ χαραχτήρα και μὲ πολλὴ σοβαρότητα.—Βρίσκεται τώρα, φτωχὴ δασκάλα τῆς γυναίκας του, στὸ πλούσιο σπίτι τοῦ Δήμη Ρόδη, τοῦ πρώτου της ἀρραβωνιαστικοῦ, πού τὴν ἀπαράτησε γελισμένη. Ἡ ὀμορφιά της τοῦ ἀνάβει πάλι τοῦς σφοδρότερους πόθους και πότε μὲ παρακάλια, πότε μὲ τὴ βία προσπαθεῖ νὰ τὴν ξανακάνῃ ἐρωμένη του. Ἡ Μαριτάνα τοῦ ἀντιστέκεται μ' ὀλη της τὴ δύναμη. Ἐτσι ἀρχίζει ἡ ἐκδίκησὴ της, πού θὰ τελειώσῃ μὲ τὴν πῶς σκληρὴ, τὴν πῶς σαρκαστικὴ περιφρόνηση ἔς αὐτὸν τὸν ἀνθρώπο, πού τὸν ξαναβρῆκε, ὄστερ' ἀπὸ δέκα χρόνια, και τὸν εἶδε τόσο ταπεινό . . . Ὀ φίλος του ὀμως ὀ Ἰάσων, χωρὶς νὰ ξέρῃ τίποτ' ἀπ' ὀλη αὐτὴ τὴν ἱστορία, ἐρωτεύεται τὴ Μαριτάνα σοβαρὰ και θέλει νὰ τὴν πάρῃ. Ἐκείνη, στὴ Δεύτερη Πράξη, τοῦ ἐξιστορεῖ τὰ πέρασμένα της, τοῦ φανερώνει τὸ μυστικὸ της και τὸν ρωτᾷ ἄν μπορεῖ νὰ τὴν κάμῃ γυναίκα του «ὄστερ' ἀπ' αὐτό». Διστάζει φυσικά, μιὰ στιγμή ὀ Ἰάσων. Τὸ σκέπτεται ὀμως ὄστερα και τάποφασίζει. Ἡ παρακάτω σκηνὴ εἶναι αὐτὴ ἀκριβὸς πού ὀ Ἰάσων πηγαίνει νάναγγεῖλῃ στὴ Μαριτάνα τὴν ἀπόφασὴ του. Εἶναι ἡ πρώτη μέρα πού βγαίνει ἀπὸ τὴν κάμαρά του, ὄστερ' ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἀρρώστεια. Και μιλοῦν ὀι δυὸ τους στὸ ἰδιαίτερο σαλονάκι τῶν κυριῶν.